2004 m. tyrinėta antropologinė medžiaga suteikė naujos informacijos ne tik antropologijai. *Pažymėtini kremacijų amžiaus ir lyties* struktūros tyrimų rezultatai bei tai, kad kartu su žmonių palaikais ne taip jau retai randama ir įvairių gyvulių kaulų; atkreiptinas dėmesys į atsekamą anatominę kremacijos palaidojimo tvarką Naudvario kapinyne. Iš griautinių palaidojimų paminėtina Alytaus medžiaga, suteikusi papildomų duomenų pirmiausia apie vaikų sergamumo ir mirštamumo priežastis bei, be abejo, Dubingių piliavietės radiniai, kurie laikytini (šiuo metu tyrimai dar tęsiami) Radvilų giminės kapaviete.

PRELIMINARY RESULTS OF ANTHROPOLOGICAL ANALYSIS OF MATERIALS FROM THE YEAR 2004 EXCAVATIONS

The season of archaeological excavations of the year 2004 provided Department of Anatomy, Histology and Anthropology, Vilnius University, with skeletal remains from 363 inhumations and 40 cremations, from 21 archaeological site. *Materials were cleaned, identified and documented;* detailed results were provided for archaeologists. Materials of scientific value are stored at the Department and are available for future examinations. This paper presents a summary of primary reports.

Materials from the year 2004 provided new data not only for anthropology. Results of age and sex structure analysis of cremations should be noted; not infrequently, bones of various animals are found; finally, anatomical order of bone fragments disposal in Naudvaris burial ground are worth to mention. Pathologies found in inhumations (cases of rickets, anaemia and tuberculosis among children, various traumas and pathologies of joints among adults), demographical structure of some burial grounds (this year, Alytus cemetery should be noted) is additional information source concerning the mode of life of past communities. Finally, finds in Dubingiai castle site, being identified as remains of Radvila family, are briefly discussed.

PRELIMINARŪS OSTEOLOGINĖS MEDŽIAGOS IŠ VILNIAUS ŽEMUTINĖS PILIES TERITORIJOS (1988–1990 IR 2003 M. KASINĖJIMAI) TYRIMŲ REZULTATAI

Giedrė PILIČIAUSKIENĖ, Linas DAUGNORA

2004 m. LVA Osteologijos laboratorijoje prie Anatomijos ir fiziologijos katedros buvo ištirta apie 1800 gyvūnų kaulų ir jų fragmentų iš Vilniaus Žemutinės pilies teritorijos. Tai buvo tyrimų metu 1988 m. I plote, durpių sluoksnyje, 1989 m. – išoriniame kieme juodų žemių sluoksnyje, F rūsyje aslos lygyje, 1990 m. – E rūsio ŠV dalyje ir 2003 m. – arsenalo kiemo PV dalyje surinkta medžiaga, kuri yra saugoma LVA Osteologijos laboratorijos saugykloje. Žemiau pateikiame trumpą ištirtosios kaulinės medžiagos analizę.

1988 m.

I plotas (V. Urbanavičiaus, A. Tautavičiaus tyrinėjimai).

Durpių sluoksnis. Šiame sluoksnyje buvo surinktas 871 gyvūno kaulas. 672 (77,1%) iš jų priklausė naminiams gyvuliams, 188 (21,6%) – laukiniams gyvūnams. Daugiausiai kaulų ir jų

fragmentų priskirta galvijams (361 vnt., 42%, MIS–24), antroje vietoje – kiaulės (163 vnt., 18,9%, MIS–16). Avių / ožkų kaulų rasta gana nedaug (75 vnt., 8,7%), tačiau jie priklausė mažiausiai 13 individų. Panašus ir rastųjų arklių kaulų kiekis (70 vnt., 8,1%), tačiau juos galima priskirti vos 5 gyvuliams. Šuniui priklausė 3 kaulai (0,3%). Iš laukinių gyvūnų daugiausiai – 89 vnt. (10,3%, MIS–5) aptikta briedžių, kiek mažiau (60 vnt., 7%, MIS–4) pasitaikė taurų / stumbrų kaulų. Tauriųjų elnių kaulų fragmentų gana nedaug – 25 vnt. (2,9%, MIS–3), vos 12 vnt. (1,4%, MIS–2) rasta šernų, po 1 lokio ir lapės kaulą. Nepavyko identifikuoti 11 smulkių kaulų fragmentų.

1989 m.

Išorinis kiemas (V. Urbanavičiaus, A. Tautavičiaus, A. Kuncevičiaus tyrinėjimai).

Juodų žemių sluoksnis. Šiame išorinio kiemo sluoksnyje buvo surinkta 619 gyvūnų kaulų ir jų fragmentų. 573 (92,5%) iš jų priklausė naminiams gyvuliams, 26 (4,3%) – laukiniams gyvūnams. Didžioji kaulų dalis (415 vnt., 67%) priklausė galvijams, mažiausiai 15 individų. Gana daug, lyginant su kitais panašaus laikotarpio paminklais, buvo rasta arklių kaulų – 65 vnt., 10,5%. Juos galima priskirti 4 gyvuliams. Avims / ožkoms priklausė 47 kaulai (7,6%, MIS–5), panaši ir rastųjų kiaulių kaulų dalis – 43 vnt. (6,9%, MIS–7). Taip pat pasitaikė 3, tikriausiai vieno šuns kaulai. Tarp medžiojamųjų gyvūnų daugiausiai – 20 vnt. (3,2%, MIS–3) aptikta kiškių kaulų, vos 3 vnt. priklausė briedžiui, po 1 – vilkui, kiaunei ir tauriajam elniui. 20 smulkių kaulų fragmentų priskirti konkrečiai gyvūno rūšiai nepavyko.

F rūsys (V. Urbanavičiaus, A. Tautavičiaus, A. Kuncevičiaus tyrinėjimai).

Aslos lygis. Iš viso buvo rasta 50 kaulų ir jų fragmentų. Iš jų galvijams priklausė 23 (MIS–3), avims / ožkoms – 5 (MIS2), šuniui – 13, arkliui – 2, briedžiui – 3 kaulai. Dar 4 smulkių kaulų fragmentų priskirti konkrečiai gyvūno rūšiai nepavyko.

1990 m.

E rūsys, ŠV dalis (V. Urbanavičiaus, A. Tautavičiaus, A. Kuncevičiaus tyrinėjimai).

Po akmenų grindiniu. Iš viso šiame sluoksnyje buvo surinktas 21 gyvūno kaulas. Daugiausiai jų priklausė galvijams (15 vnt., MIS–3), dar 2 – šernui. Konkrečiai gyvūno rūšiai nepavyko priskirti 4 smulkių kaulų fragmentų.

2003 m.

Arsenalo kiemas, PV dalis (G. Striškos tyrinėjimai).

Juodų žemių sluoksnis, kv. 1–4 A–D. Iš 12 kaulų ir jų fragmentų galvijui priskirti 7 (MIS–2), kiaulei / šernui – 1, dar 4 smulkių fragmentų nustatyti nepavyko.

Durpių sluoksnis virš IV medinio lygio, kv. 1–5 D–K. Iš 10 tirtų kaulų ir jų fragmentų galvijui priklausė 9 (MIS–1), kiaulei – 1 kaulo fragmentas.

Durpių sluoksnis tarp I ir II medinio lygio, kv. 1–5 D–K. Iš 10 kaulų bei jų fragmentų galvijo buvo 2 (MIS–1), avies / ožkos – 3 (MIS–1), kiaulės / šerno ir arklio – po 1 kaulo fragmentą. Dar 3 smulkių fragmentų nustatyti nepavyko.

Durpių sluoksnis virš III medinio lygio, kv. 4–8 C–K. Iš 14 kaulų ir jų fragmentų po 1 buvo galvijo, avies / ožkos, tauro / stumbro, ir briedžio. Likusių smulkių fragmentų nustatyti nepavyko.

Durpių sluoksnis virš IV medinio lygio (pastatėlio vidus), kv. 6–9 M–K. Iš 4 rastų kaulų fragmentų po 1 priklausė ožkai ir taurui / stumbrui, 2 fragmentai priskirti vienam briedžiui.

Mūrinio pastato vidus, akmeninio grindinio niveliacinis žvyro sluoksnis, kv. 5–8 F–K. Rasta šuns kaukolė.

Griuvenų sluoksnis mūrinio pastato viduje, kv. 5–8 F–K. Rastas galvijo ragas.

Mūrinio pastato pamatų perkasimas, skiedinio sluoksnis, kv. 4–8 D–E. Rasta po vieną avies / ožkos, kiaulės ir briedžio kaulo fragmentą.

Vandentiekio trasa prieš V arsenalo įvažiavimą, durpių sluoksnis, kv. 18–36 K–M. Iš 16 kaulų fragmentų 6 priskirti vienam galvijui, 10 smulkių fragmentų priskirti konkrečiai gyvūno rūšiai nepavyko.

Durpių sluoksnis virš II medinio lygio, kv. 1–8 A–D. Iš 7 kaulų bei dantų 4 buvo priskirti galvijui (MIS–1), 2 – aviai / ožkai (MIS–1), 1 smulkaus fragmento nustatyti nepavyko.

Durpių sluoksnis virš II medinio lygio, kv. 5–8 F–K. Iš 11 kaulų fragmentų po 3 priskirta galvijui ir arkliui (po 1 individą), po 1 pasitaikė avies / ožkos ir elnio kaulo fragmentą, 2 kaulai priskirti kiaulei (MIS–1). Dar 1 smulkaus fragmento nustatyti nepavyko.

Smėlio sluoksnis, kv. 1–8 A–D. Iš 29 kaulų fragmentų galvijui priklausė 6 vnt. (MIS–2), kiaulei – 9 vnt. (MIS–2). 14 smulkių fragmentų nepavyko priskirti konkrečiai gyvūno rūšiai.

Durpių sluoksnis po IV medinio lygio grindimis (mūrinio pastato viduje), kv. 6–9 G–K. Iš 29 rastų kaulų fragmentų didžiąją dalį sudaro galvijo kaulai – 13 vnt. (MIS–2), aviai / ožkai, kiaulei ir taurui / stumbrui priskirta po 2 kaulų fragmentus (po 1 individą), arkliui ir briedžiui – po 1 kaulą. Nepavyko nustatyti 8 smulkių fragmentų.

Durpių sluoksnis tarp II ir III medinio lygio, kv. 1–5 D–K. Šiame plote iškasti 43 kaulų fragmentai. Galvijui priskirti 23 vnt. (MIS–3), aviai / ožkai – 2 vnt. (MIS–1), kiaulei 4 vnt. (MIS–1), arkliui ir briedžiui – po 1 kaulo fragmentą. Taurui / stumbrui priskirtos 6 kaulų dalys (MIS–1). Dar 6 smulkių fragmentų nepavyko priskirti konkrečiai gyvūno rūšiai.

Pilkos žemės su griuvenomis sluoksnis, kv. 1–8 A–E. Iš iškastų 124 kaulų bei jų fragmentų net 80 smulkių kaulų fragmentų nepavyko priskirti konkrečiai gyvūno rūšiai. Daugiausiai tai buvo šonkaulių (30) bei slankstelių (24) fragmentai. Iš likusiųjų didžiąją dalį sudarė galvijų kaulai – 29 fragmentai (MIS–2). Aviai / ožkai priklausė 3 kaulų dalys (MIS–1), kiaulei – 7 (MIS–1), arkliui – 1 kaulo fragmentas. Rasti ir briedžiui priklausantys 4 kaulų fragmentai (MIS–1).

PRELIMINARY RESULTS OF THE ANALYSES OF THE OSTEOLOGICAL MATERIAL FROM THE VILNIUS LOWER CASTLE (1988–1990, 2003 EXCAVATIONS)

In 2004 about 1800 animal bones found during the investigations of 1988–1990 and 2003 in the teritory of the Vilnius Lower castle and dated from the 14th to the 17th century were investigated in Osteology laboratory belonging to the Anatomy and Physiology department of LVA. The bone material excavated during the archaeological expeditions is stored in the depots of the Osteology laboratory of the LVA.